

Ústavně-právní výbor Senátu Parlamentu ČR

Zpravodajka výboru: JUDr. Daniela Kovářová

Zpravodajská zpráva k senátnímu tisku 311 – 14. funkční období

**Zpráva Nejvyššího státního zastupitelství o činnosti státního zastupitelství
za rok 2023**

I. Obecně

Nejvyšší státní zastupitelství (dále NSZ) každoročně předkládá svou výroční zprávu Parlamentu ve smyslu § 12 odst. 6 zákona č. 283/1993, o státním zastupitelství. Zpráva je analýzou práce soustavy státního zastupitelství a obsahuje údaje získané při výkonu jeho působnosti stanovené zákonem. Zpráva je rozdělena na textovou část (134 stran) a tabulkovou část.

II. Podrobněji

Rok 2023 ukazuje **vzestup evidované kriminality a počtu stíhaných osob a osob, vůči nimž bylo konáno zkrácené přípravné řízení.**

Celkem bylo v roce 2023 sepsáno **196 828** záznamů o zahájení úkonů trestního řízení proti fyzické osobě a **1 041** záznamů o zahájení úkonů trestního řízení proti právnické osobě. Vůči **70 440** fyzickým osobám a vůči **274** právnickým osobám pak bylo zahájeno trestní stíhání nebo jim bylo sděleno podezření ve zkráceném přípravném řízení.

Převažující formou přípravného řízení nadále zůstává zkrácené přípravné řízení; této formy přípravného řízení bylo v roce 2023 užito vůči vyššímu počtu osob než v roce 2022, ač přece jen méně než v letech 2012–2014, a to u **56,02 %** z celkového počtu všech osob (v roce 2022 55,41 %, v roce 2021 48,86 %, v roce 2020 48,33 %). Na základě výsledků přípravného řízení pak byla na **64 375** fyzických osob a na **194** právnických osob podána obžaloba nebo návrh na potrestání a na dalších **811** fyzických osob a **32** právnických osob byl podán návrh na schválení dohody o vině a trestu. Celkem tedy bylo v roce 2023 postaveno před soud **65 186** fyzických osob a **226** právnických osob.

Z osob postavených před soud bylo **zproštěno obžaloby** [bez důvodu zproštění podle § 226 písm. e) trestního řádu pro zánik trestnosti] na úrovni okresních státních zastupitelství **1,82 %** osob, na úrovni krajských státních zastupitelství **9,92 %** osob a na úrovni vrchních státních zastupitelství **19,11 %** osob, což souhrnně pro okresní, krajská a vrchní státní zastupitelství činí v průměru **4,2 %**.

Zkrácené přípravné řízení je stále dominantní formou přípravného řízení, ačkoli nedosahuje úrovně četnosti z dřívějších let; v roce 2023 jeho podíl oproti rokům 2020, 2021 a 2022 opětovně posílil.

Navrhování a ukládání peněžitých trestů byla také v roce 2023 věnována maximální pozornost, která byla vedena úsilím o zásadní změnu v oblasti sankční praxe, aby se v České republice (tak jako v zahraničí) v mnohem větší míře ukládaly peněžitě tresty jako alternativa nebo doplňující sankce k trestu odnětí svobody. V roce 2022 nastal opětovný výraznější nárůst uložených peněžitých trestů, neboť poměr počtu uložených peněžitých trestů k počtu odsouzených osob v roce 2023 dosáhl celkových **26,1 %** (v roce 2022 26,3 %, v roce 2023 se ovšem projevil absolutní vzestup počtu uložených peněžitých trestů, v roce 2021 24,5 %, v roce 2020 to bylo 21,7 % a v roce 2015 dokonce jen 5,8 %).

V oblasti **vyhledávání, zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti** byly v roce 2023 zajištěny majetkové hodnoty ve výši 8,826 mld. Kč, čímž došlo k vzestupu zajištěného majetku oproti roku 2022 (v roce 2022 byl zajištěn majetek v hodnotě 5,397 mld. Kč).

Převažuje **majetková trestná činnost** s výrazně se zvyšujícím trendem jejího páchaní za využití kybernetických prostředků a přesunem do virtuálního prostředí. Jinak podíl těchto trestných činů, zejména trestného činu krádeže, se v roce 2023 zvýšil.

U **násilné trestné činnosti** se projevuje stagnace, byť se stále lze setkat s narůstající agresivitou a brutalitou pachatelů. Na této trestné činnosti se podílejí i mladiství a osoby mladší 15 let. Trestná činnost páchaná těmito osobami (resp. činy jinak trestné, jichž se dopouštějí **osoby mladší 15 let**) v roce 2023 zaznamenala další vzestup.

U páchaní **daňové kriminality** přetrvává vysoká sofistikovanost, organizovanost a zapojení mezinárodního prvku. Daňová kriminalita tak i přes dokladovaný pokles nadále zůstává závažným negativním společenským fenoménem s významnými dopady na ekonomiku státu.

Ohledně **trestného činu vraždy** (§ 140 trestního zákoníku) bylo (vč. skutků vykazovaných policejní statistikou) v roce 2023 zjištěno **159** skutků, tedy **+9** oproti roku 2022, z toho **139** bylo objasněno.

Počty trestných činů **loupeže** v roce 2023 ve srovnání s rokem předchozím narostly, kdy bylo stíháno 1 306 (+157) a obžalováno bylo 1 262 osob (+146), u 26 osob (+6) byl podán návrh na schválení dohody o vině a trestu.

Pokud jde o **sexuálně motivované trestné činy**, u trestných činů znásilnění se v roce 2023 projevil další vzestup jak stíhaných, tak obžalovaných (436 stíhaných a 402 obžalovaných, nadto na 18 osob byl podán návrh na schválení dohody o vině a trestu; +8,5 %, resp. +8,9 %).

Ve vztahu k trestnému činu pohlavního zneužití byla sice zachována úroveň předchozího roku, jednalo se však o vzestup oproti předcházejícímu období (404 stíhaných, -5 oproti roku 2022, ale +7 oproti roku 2021, 389 obžalovaných, -7 oproti roku 2022 a +13 oproti roku 2021, na 12 osob byl podán návrh na schválení dohody o vině a trestu; +1).

U **těžkého ublížení na zdraví spáchaného úmyslnou formou zavinění** (§ 145 trestního zákoníku) došlo v roce 2023, také v rozporu s trendem předchozích let, k nárůstu počtu stíhaných i obžalovaných osob na 580 (+27) a 539 (+15), na 29 osob byl podán návrh na schválení dohody o vině a trestu (+12).

U **ublížení na zdraví spáchaného úmyslně** (§ 146 trestního zákoníku), kde je třeba vzít v úvahu i institut zkráceného přípravného řízení, bylo v roce 2023 vedeno trestní řízení proti **2 858 osobám** (+282 oproti roku 2022), i zde tedy pokračoval trend roku 2022, který byl opačný než v letech předcházejících.

V roce 2023 došlo k mírnému poklesu počtu stíhaných osob pro **trestné činy spáchané z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek** (celkem **121** stíhaných osob a osob, vůči nimž bylo konáno zkrácené přípravné řízení, -7). Snížení počtu obžalovaných (a osob, na něž byl podán návrh na potrestání) bylo v uplynulém roce výraznější (celkem **90**, -12). V roce 2023 se konalo zkrácené přípravné řízení u **62 osob** (+32) a na **47 osob** byl podán návrh na potrestání (+22).

V roce 2023 bylo Policií ČR zjištěno **181 trestných činů** s nenávistným podtextem. Dále bylo policií evidováno celkem **98 stíhaných osob** u skutků s takovým podtextem.

V oblasti **trestných činů teroristického charakteru** bylo ke konci kalendářního roku 2023 vedeno **25 trestních řízení**, přičemž v roce 2022 se jednalo o 26 trestních řízení.

Nápad nových věcí je na nízké úrovni: v roce 2022 byly zahájeny úkony trestního řízení v 16 věcech a v roce 2023 rovněž v 16 věcech, přičemž trestní stíhání bylo v roce 2021 zahájeno ve 12 věcech a v roce 2023 v pouhých 3 věcech. Zpravidla se jedná o tzv. „verbální“ teroristické trestné činy, tedy vyhrožování teroristickým trestným činem (§ 312f trestního zákoníku), resp. podporu a propagaci terorismu (§ 312e trestního zákoníku). Stále je vedeno trestní stíhání některých osob, které se před zahájením ruské agrese na Ukrajinu účastnily bojů v ozbrojených složkách tzv. Doněcké (resp. Luhanské) lidové republiky. Jednání těchto osob je zpravidla (s přihlédnutím ke konkrétním skutkovým zjištěním) kvalifikováno jako zločin teroristického útoku podle § 311 trestního zákoníku, popř. zločin účasti na teroristické skupině podle § 312a trestního zákoníku.

V roce 2023 **trestná činnost páchaná prostřednictvím internetu i jiných sítí** zaznamenala nárůst. Dynamika nárůstu této formy kriminality však již nebyla tak výrazná, jak tomu bylo v předcházejících letech. Příznivě se projevila některá opatření provedená v průběhu roku 2023, jakými byly kampaně ve veřejné sféře (sociální sítě, televize, rozhlas, tisk, e-mailly atd.) současně realizované jak ze strany Policie ČR, bank, obchodních korporací, tak i ze strany Národního úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost.

Pokud jde o **kyberkriminalitu v užším slova smyslu**, byly zaznamenávány útoky proti klíčovým institucím a subjektům v ČR, které mj. souvisejí se zahraničně politickou orientací ČR a podporou Ukrajiny. Dále jsou obvyklé případy ransomware útoků proti významným státním subjektům, např. útok proti webům MV ČR. V rámci kybernetické kriminality se často vyskytují různé mezinárodně působící a organizované hackerské skupiny. Dlouhodobým trendem je rostoucí sofistikovanost, vysoká četnost útoků (např. 280 útoků v rámci jednoho případu), vysoký počet poškozených, vysoká škoda (i hrozba), geografický rozsah (často mezinárodní skupiny), což vyžaduje efektivní a úzkou mezinárodní spolupráci. Mnoho z útoků je usnadněno zastaralou infrastrukturou, neaktualizovanými či špatně zabezpečenými zařízeními. **V posledním roce došlo také k prudkému rozvoji nástrojů umělé inteligence (AI), která již dnes umožňuje velmi realistické napodobování a vytváření fotografických, audio a video záznamů. Lze předpokládat, že v budoucnu se**

bude jednat o velmi účinný nástroj v rukou pachatelů trestných činů. Na tomto poli dochází zatím k dynamickému rozvoji technologií, zatímco regulace zcela absentuje.

Organizovaná kriminalita se obecně již několik let transformuje do oblasti ekonomiky a hospodářské trestné činnosti.

V oblasti **trestných činů z nenávisti (hate crime)** v roce 2023 došlo k mírnému poklesu počtu stíhaných osob pro trestné činy spáchané z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek.

V návaznosti na právní úpravu znalecké, tlumočnické a překladatelské činnosti, účinnou od 1. 1. 2021, se opětovně poukazuje na **klesající počet znalců** v oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a psychologie, sexuologie a soudního lékařství. Znatelný nedostatek znalců prodlužuje délku řízení tím, že stávající nízká početní základna znalců je přetěžována, znalci pak často přistupují k požadavkům na prodloužení lhůty k vypracování znaleckého posudku, a to i ve vazebních trestních věcech. Značný počet znalců se navíc blíží důchodovému věku, případně se již v důchodovém věku nachází. Obtíže se týkají i odborných vyjádření zpracovávaných odděleními kriminalistické techniky a expertiz, zejména v oblasti výpočetní techniky, kdy je nezbytné zkoumat elektronická data v souvislosti s pácháním trestné činnosti.

Faktorem, který negativně a dlouhodobě ovlivňuje přípravné řízení, je skutečnost, že dochází k **výrazné fluktuaci v rámci policejního sboru**, kdy přicházejí neustále noví, odborně méně zdatní policisté, což klade zvýšené nároky na dozorovou činnost ze strany státního zástupce, který mnohdy supluje činnost policejního orgánu nebo musí jeho činnost trvale ovlivňovat či korigovat. Problémy vznikají u dlouhodobě prověřované hospodářské trestné činnosti, kdy v důsledku personálních změn musí být rozsáhlý materiál v rámci policejního orgánu opakovaně studován novými zpracovateli. Projevuje se též nedostatek zkušených odborníků na kriminalitu páchanou prostřednictvím internetu.

Výkon působnosti státního zastupitelství je náležitě personálně zajištěn, plánované stavy státních zástupců jsou prakticky naplněny, v rámci celé ČR jsou funkce státních zástupců obsazeny z 97,4 % (v roce 2022 z 98,1 %). Plošným problematickým poznatkem, který je signalizován v celé soustavě státního zastupitelství, je naprosto **nedostatečné platové ohodnocení zaměstnanců na administrativních pozicích**.

Zpráva dále obsahuje informace o poznatcích z působnosti NSZ, o zahraničních vztazích, netrestní působnosti a dozoru.

III. Stanovisko zpravodajky

Zpráva je obsahově úplná, informačně vypovídající a dobře zobrazující trendy, nevyhýbá se ani nepříjemným oblastem a rezervám v soustavě státního zastupitelství. Je kvalitně graficky zpracována a pro čtenáře je snadné se v ní orientovat. Jedinou drobnou výhradou je chybějící stránkování u tabulkové části, které poněkud komplikuje listování a srozumitelnost.

Jako zpravodajka nemám ke zprávě připomínky a doporučuji ji vzít na vědomí.

IV. Návrh usnesení

VÝBOR

- 1. Doporučuje** Senátu Parlamentu České republiky vzít **Zprávu o činnosti Nejvyššího státního zastupitelství za rok 2023 na vědomí.**
- 2. Určuje** zpravodajkou výboru k projednání na schůzi Senátu senátorku **Danielu Kovářovou;**
- 3. Pověřuje** předsedu výboru senátora **Tomáše Goláně**, aby s tímto usnesením seznámil předsedu Senátu Parlamentu České republiky

Dne 9. března 2025

JUDr. Daniela Kovářová